

Nr 38

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1965/66 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 13, punkterna D 2—D 4, D 8, D 9, V: 1, V: 2 och VI: 2) har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 januari 1965, föreslagit riksdagen att

A. beträffande anslag på driftbudgeten

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för länsbostadsnämnderna i enlighet med vad i statsrådsprotokollet anförts;

II. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66;

III. medgiva att beslut om räntefria förbättringslån må meddelas intill 60 milj. kr. under budgetåret 1965/66;

IV. för budgetåret 1965/66 under elfte huvudtiteln anvisa

1) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 1 052 000 kr.;

2) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 9 150 000 kr.;

3) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 1 201 000 kr.;

4) till Räntebidrag ett förslagsanslag av 250 milj. kr.;

5) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett förslagsanslag av 30 milj. kr.;

B. beträffande anslag på kapitalbudgeten

I. godkänna av departementschefen förordad ändring av bestämmelserna angående hyreskontroll i statsbelånade hus;

II. medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må under år 1965 beviljas för högst 82 000 bostadslägenheter intill ett belopp av 1 470 milj. kr. samt under 1966 för högst 84 000 bostadslägenheter intill ett belopp av högst 1 460 milj. kr.;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att, under av departementschefen angivna förutsättningar, besluta om utökning av den under B. II. upptagna ramen för långivning under år 1965;

IV. godkänna vad departementschefen anfört beträffande inriktningen

av långivningen från lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien;

V. godkänna av departementschefen framlagt förslag rörande vissa kapitalsubventioner för studentbostäder;

VI. medgiva att beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill 22 milj. kr. under ett vart av åren 1965 och 1966;

VII. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om utökning av den under B. VI. upptagna ramen för långivning under år 1965 i den omfattning som utvecklingen i fråga om kapital- och arbetskraftsresurser möjliggör;

VIII. för budgetåret 1965/66 anvisa

a) under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 850 milj. kr.;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 1 000 kr.;

b) under fonden för låneunderstöd

till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 20 milj. kr.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

från första kammaren

I: 82 av herr *Lars Larsson m. fl.*,

I: 118 av herrar *Adolfsson* och *Lager*,

I: 175 av herr *Eric Carlsson m. fl.*,

I: 177 av herr *Knut Johansson m. fl.*,

I: 280 av herr *Göran Karlsson*,

I: 290 av herr *Virgin m. fl.*,

I: 412 av herr *Paul Jansson*,

I: 418 av herr *Lundström m. fl.*,

I: 423 av herr *Strandberg* och fröken *Stenberg*,

I: 426 av herr *Sundin m. fl.*,

I: 433 av herrar *Wikberg* och *Erik Olsson*,

I: 604 av herr *Svanström*, samt

från andra kammaren

II: 110 av herr *Johansson* i Norrköping *m. fl.*,

II: 150 av herr *Nilsson* i Gävle *m. fl.*,

II: 220 av herr *Bergman m. fl.*,

II: 226 av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.*,

II: 343 av herr *Heckscher m. fl.*,

II: 349 av herr *Rask*,

II: 489 av herr *Blomkvist m. fl.*,

II: 502 av herr *Hedlund m. fl.*,

II: 510 av herr *Larsson* i Norderön *m. fl.*,

II: 517 av herr Ohlin m. fl.,

II: 518 av herrar Petersson och Nilsson i Agnäs.

Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

I de likalydande motionerna I: 82 (av herr Lars Larsson m. fl.) och II: 110 (av herr Johansson i Norrköping m. fl.) har hemställts att riksdagen vid behandling av anslag till Lånefonden för bostadsbyggande måtte uttala, att den regionala fördelningen av de medel som skall ställas till förfogande för bostadslångivningen under kalenderåret 1965 bör äga rum under beaktande av vad i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna I: 118 (av herrar Adolfsson och Lager) och II: 150 (av herr Nilsson i Gävle m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte

1. avslå Kungl. Maj:ts förslag beträffande ramen för långivning till bostadsbyggande,

2. medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må under år 1965 beviljas för högst 89 000 bostadslägenheter intill ett belopp av 1 571 500 000 kr. samt under 1966 för högst 89 000 bostadslägenheter intill ett belopp av högst 1 532 500 000 kr.,

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att, under förutsättningar som i motionerna angivits, besluta om utökning av den under 2. upptagna ramen för långivning under år 1965,

4. till lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 000 kr. samt

5. till Kungl. Maj:t i övrigt ge till känna vad i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna I: 175 (av herr Eric Carlsson m. fl.) och II: 226 (av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte, såvitt nu är i fråga, dels medge att det högsta belopp, varmed räntefri stående del av förbättringslån och räntefritt stående förbättringslån kan utgå, må höjas såvitt gäller pensionär från 10 000 till 12 000 kr. och i övriga fall från 4 000 till 8 000 kr., samt att inkomstgränsen för erhållande av nämnda lånemedel må höjas från 6 000 till 9 000 kr. beskattningsbar inkomst, dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att av nämnda yrkande föranledda ändringar i vederbörande kungörelse och anvisningar måtte vidtagas, så att ändringarna träder i kraft den 1 juli 1965.

I de likalydande motionerna I: 177 (av herr Knut Johansson m. fl.) och II: 220 (av herr Bergman m. fl.) har föreslagits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att förslag grundade på markpolitiska utredningens betänkande om kommunal markpolitik snarast möjligt förelägges riksdagen.

I de likalydande motionerna I: 280 (av herr Göran Karlsson) och II: 349 (av herr Rask) har hemställts att riksdagen vid behandlingen av lånefon-

den för bostadsbyggande uttalar, att lånemedel för småhus ställes till förfogande i sådan omfattning att produktionen av dylika upprätthålles på en i stort sett oförändrad nivå.

I de likalydande motionerna I: 290 (av herr Virgin m. fl.) och II: 343 (av herr Heckscher m. fl.) har hemställts

A. att riksdagen måtte

1) besluta att de såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretagen skall åläggas redovisningsskyldighet för sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt för de principer efter vilka dels fonderna uppbygges, dels hyressättningen sker;

2) uttala att en grundprincip för den fortsatta bostadspolitiken bör vara att de boende själva skall betala vad deras bostäder kostar;

B. att riksdagen måtte besluta

1) att den statliga bostadslånegivningen fr. o. m. den 1 juli 1965 skall ersättas av ett kreditgarantisystem;

2) att i anledning därav varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från lånefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond från nämnda datum;

3) att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 % skall erläggas;

4) att fr. o. m. den 1 januari 1965 ränteeftergift ej längre skall medgivas beträffande hus som påbörjats före ingången av 1958;

5) att räntegaranti, avseende räntor å underliggande lån som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1965, skall grundas på en räntesats av 5 % vad avser hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958;

6) att statliga bostadslån och egnahemslån upp till 90 % av belåningsvärdet för hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 juli 1965 förräntas efter en räntesats av 6 %, samt att till den del lånen överstiger 90 % av belåningsvärdet räntan skall utgöra 6,5 %;

7) att förbättringslån avseende hus som påbörjats fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 juli 1965 förräntas efter en räntesats av 5 %;

8) att de tilläggs lån, som enligt beslut av 1953, 1957 och 1959 års riksdagar gjorts amorteringspliktiga, skall för tid fr. o. m. den 1 juli 1965 förräntas efter en räntesats av 6 %;

C. att riksdagen om förslagen under B. 1)–3) ovan icke vinner riksdagens bifall måtte besluta

1) att bostadslån, till vilka tillstånd lämnats tidigast den 1 juli 1965, skall beviljas upp till 90 % av belåningsvärdet mot enbart intecknings-säkerhet, oavsett förvaltningsformerna och för s. k. allmännyttiga företag upp till 95 % mot kommunal borgen, samt till den del de överstiger 90 % av belåningsvärdet amorteras på 25 år;

2) att vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift om 0,5 % skall uttagas i samband med lånets utbetalande;

D. att riksdagen under förutsättning att yrkandet under C. 1) vinner riksdagens bifall måtte medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må beviljas intill 1 380 000 000 kr. under år 1965 samt 1 370 000 000 kr. under år 1966;

E. att riksdagen måtte i övrigt beakta vad i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna I: 412 (av herr Paul Jansson) och II: 489 (av herr Blomkvist m. fl.) har hemställts att riksdagen vid behandling av anslag till Lånefonden för bostadsbyggande måtte uttala, att vid den regionala fördelningen all tänkbar hänsyn tages till såväl byggnadsbehovet som sysselsättningen för i motionerna berörda yrkesgrupper.

I de likalydande motionerna I: 418 (av herr Lundström m. fl.) och II: 517 (av herr Ohlin m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte besluta

1) att antaga det i motionerna föreslagna bostadsbyggnadsprogrammet;

2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionerna anförts beträffande bostadsbyggandets lokalisering;

3) att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionerna anförts beträffande miljöfrågorna;

4) att räntesubventionen ersättes med ett enhetligt schablonbidrag enligt i motionerna angivna riktlinjer;

5) att lånegränsen för enskilda bostadsföretag som får preliminärt beslut efter den 1 juli 1965 skall höjas från 85 % till 90 % av belåningsvärdet;

6) att tertiärlånet för privatägda småhus skall förräntas och amorteras med fast annuitet, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1965;

7) att räntebidragen fr. o. m. den 1 januari 1965 skall utgå enligt i motionerna föreslagna villkor;

8) att anslaget till *Räntebidrag* under elfte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 skall uppföras med 215 000 000 kr., vilket innebär ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 35 000 000 kr. sänkt anslag;

9) att medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må under år 1965 beviljas för 84 000 bostadslägenheter intill ett belopp av 1 530 000 000 kr. Förslaget innebär för år 1965 en höjning med 2 000 bostadslägenheter — i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag — och för år 1966 en höjning med 4 000 lägenheter.

I de likalydande motionerna I: 423 (av herr Strandberg och fröken Stenberg) och II: 518 (av herrar Petersson och Nilsson i Agnäs) har hemställts att riksdagen måtte uttala, att fördelningen av bostadsbyggandet alltjämt bör ske efter de fördelningstal mellan storstäderna och övriga delar av landet som hitintills tillämpats.

I de likalydande motionerna I: 426 (av herr Sundin m. fl.) och II: 502 (av herr Hedlund m. fl.) har hemställts

I. att riksdagen måtte

a) fastställa i motionerna angivna basräntor å vissa underliggande bostadslån att träda i kraft den 1 januari 1965,

b) till Räntebidrag under elfte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 215 000 000 kr.,

II. att riksdagen måtte medge att övre lånegränsen för statligt bostadslån till enskilda fr. o. m. den 1 juli 1965 må höjas från 90 till 95 % av belåningsvärdet såvitt gäller småhus och från 85 till 90 % såvitt gäller flerfamiljs-
hus,

III. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a) att den regionala fördelningen av medel som skall ställas till förfogande för bostadslångivningen under 1965 må ske enligt i motionerna angivna grunder,

b) att det preliminära programmet för bostadsbyggandet år 1966 må omfatta 95 000 lägenheter,

c) att förslag rörande schablonmetod för beräkning av räntebidrag till vissa underliggande bostadslån må föreläggas riksdagen snarast möjligt,

d) att förslag rörande frågan om avskrivning av tilläggs lån till vissa studentbostäder må föreläggas riksdagen så snart underlag erhållits för frågans bedömning,

e) att frågorna rörande ökat utrymme i planeringen, bättre finansieringsvillkor och rationella byggmetoder m. m. för småhusproduktionen snarast måtte utredas i syfte att kraftigt öka småhusbyggandet.

I de likalydande motionerna I: 433 (av herrar Wikberg och Erik Olsson) och II: 510 (av herr Larsson i Norderön m. fl.) har hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Jämtlands län måtte tilldelas bostadsbyggnadskvot så att dess resurser i fråga om planering, projektering och byggarbetskraft kan utnyttjas på ett normalt sätt.

I motionen I: 604 (av herr Svanström) har hemställts att riksdagen måtte besluta

att vid behandling av frågan om statligt stöd till bostadsbyggandet uttala att fördelningen sker jämväl med hänsyn till lokaliseringpolitiska synpunkter i län som t. ex. Kalmar län; samt

att en eventuell ökning av bostadsproduktionen i storstäderna icke får resultera i minskning för landsortens vidkommande, utan följas upp med en ökning även ute i länen.

Beträffande motiveringen för yrkandena hänvisas till motionerna II: 110, 150, 226, 343, 349, 489, 502, 510, 517 och 518 samt I: 604.

Utskottet

Bostadsproduktionen. Utskottet behandlar först *bostadsbyggandets omfattning och lokalisering*. Beträffande bostadsbyggandets omfattning anfö-

res i statsverkspropositionen att läget på bostadsmarknaden påkallar fortsatta betydande insatser för en bostadsproduktion på hög nivå. Inte minst viktigt är det, framhåller departementschefen, att beakta den betydelse ett tillräckligt stort och lämpligt lokaliserat bostadsbyggande har för näringslivets utvecklingsbetingelser. En jämn och hög produktionsnivå bör alltså eftersträvas även i fortsättningen. I ett längre tidsperspektiv synes ett produktionstillskott av 1 milj. lägenheter under den närmaste tioårsperioden utgöra en angelägen målsättning för bostadsbyggandet.

Utgångspunkten för bestämmande av bostadsbyggandets omfattning under detta och nästa år bör enligt departementschefen vara ett bibehållande av den uppnådda produktionsnivån eller om möjligt en måttlig höjning. Departementschefen framhåller i detta sammanhang, att bostadsinvesteringarnas volym inte bestämmes enbart av antalet lägenheter i de byggnadsföretag som pågår under året utan även av utvecklingen i fråga om lägenheternas utrymmesstandard och utrustning.

I propositionen hänvisas vidare till att ökningen av bostadsinvesteringarna från 1963 till 1964 var exceptionellt stor eller ca 9 %. Om en överansträngning av resurserna skall undvikas, synes det nödvändigt, anför departementschefen, att utifrån de antaganden om den samhällsekonomiska utvecklingen som redovisats i finansplanen räkna med en avsaktning i bostadsinvesteringarnas ökningstakt. På grundval av ett minimiantagande om en sådan ökning av nyinvesteringarna i bostäder under 1965 att det genomsnittliga antalet under byggnad varande rumsenheter ökar med ca 4 000, jämfört med 1964, föreslår departementschefen, att bostadsbyggnadsprogrammet för innevarande år — preliminärt fastställt till 85 000 lägenheter — bestämmes till 88 000 lägenheter. För år 1966 bör ett program på 90 000 lägenheter gälla preliminärt.

Departementschefen understryker att det för innevarande år föreslagna programmet är att betrakta som en garanterad miniminivå för bostadsbyggandet. Han anmäler samtidigt sin avsikt att, om en ytterligare ökning av bostadsproduktionen skulle visa sig möjlig inom ramen för tillgängliga kapital- och arbetskraftsresurser och utan störningar för produktionsutvecklingen i övrigt, föreslå att programmet utvidgas. I sammanhanget erinras om att bostadsbyggnadsprogrammet för år 1964 ursprungligen bestämdes till 85 000 lägenheter, medan det faktiska påbörjandet under året nu beräknas ha kommit upp till 94 000 lägenheter.

I statsverkspropositionen behandlas även frågan om byggandets lokalisering. Efter att ha erinrat om att någon förbättring i läget på bostadsmarknaden inte har inträtt i orter, som har mest kännning av bostadsbristen, trots att bostadsproduktionen under de senaste åren har varit mer omfattande än någonsin tidigare, framhåller departementschefen att det är tydligt att produktionsresurserna på bostadsbyggandets område inte är fördelade inom landet på ett sätt som står i proportion till fördelningen av den otillfredsställda bostadsefterfrågan.

Departementschefen ansluter sig till en av bostadsstyrelsen framförd uppfattning, att det vore önskvärt att kunna åstadkomma en stegring av bostadsproduktionen i storstadsområdena utan att denna återverkar på byggandet i andra delar av landet. Då det förordade programmet för hela riket under 1965 omfattar 88 000 lägenheter, medan ramen för den statliga bostadslångivningen under år 1964 har haft en omfattning, som motsvarar en igångsättning för hela landet av 90 000 lägenheter, synes det dock inte möjligt, anför departementschefen, att inom det föreslagna minimiprogrammet åstadkomma den önskvärda ökningen av byggandet i storstadsområdena utan att begränsa byggandet i andra delar av landet jämfört med 1964. Departementschefen framhåller vidare, att fördelningen av bostadslånemedlen så långt möjligt bör äga rum under hänsynstagande till angelägenheten att få ett tillräckligt stort bostadstillskott i expanderande industrier ute i landet.

I propositionen föreslås att en mindre del av lånemedlen — motsvarande 3 000 lägenheter — reserveras för fördelning senare under året. Riktpunkten bör därvid vara att tillgodose det bostadsbehov som uppkommer i samband med nyetablering och utvidgning av industriföretag, bl. a. såsom resultat av lokaliseringspolitiska åtgärder.

I motionerna I: 418 och II: 517 föreslås att riksdagen antager ett i motionerna framlagt bostadsbyggnadsprogram, avseende 90 000 lägenheter år 1965 och 94 000 lägenheter år 1966. Vidare yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad som i motionerna anförts beträffande bostadsbyggandets lokalisering. Motionärerna framhåller bl. a., att den fördelning av bostadslånemedlen som bostadsstyrelsen företagit medför en betydande minskning av byggandet i områden utanför storstadsregionerna. Enligt motionärernas mening kan en sådan omfördelning av byggandet komma att medföra problem i områden med bostadsbrist och långt framskridna planer på ökat byggande. I motionerna anföres att ifrågavarande problem i viss utsträckning kan reduceras genom det i motionerna föreslagna bostadsbyggnadsprogrammet.

I motionerna I: 426 och II: 502 yrkas att det preliminära bostadsbyggnadsprogrammet för år 1966 skall omfatta 95 000 lägenheter. Motionärerna föreslår vidare att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att den regionala fördelningen av medel som skall ställas till förfogande för bostadslångivningen under år 1965 skall äga rum enligt i motionerna angivna grunder. Motionärerna anser, att den ökning av långivningen som vid lånemedlens fördelning har avsetts för storstadsområdena i stället bör tillföras en särskild beredskapskvot, vilken skall avses för ett optimalt utnyttjande av resurserna över hela landet.

I motionerna I: 118 och II: 150 föreslås ett bostadsbyggnadsprogram omfattande 95 000 lägenheter för vart och ett av åren 1965 och 1966.

I motionerna I: 82 och II: 110 föreslås att riksdagen måtte uttala, att den

regionala fördelningen av de medel som skall ställas till förfogande för bostadslångivningen under år 1965 bör äga rum under beaktande av vad som i motionerna anförts. Motionärerna anser, att lånemedlen bör fördelas på ett sådant sätt att igångsättningen av bostadsbyggen får ske i alla län och regioner i samma proportion som tidigare. Vidare anför motionärerna att, i den mån resurserna kan komma att medge ett ökat bostadsbyggande, storstadsregionernas och andra expanderande områdens speciella problem bör beaktas genom ökad medelstildelning.

I motionerna I: 412 och II: 489 hemställs att riksdagen måtte uttala att vid den regionala fördelningen all tänkbar hänsyn skall tagas till såväl byggnadsbehovet som sysselsättningen för berörda yrkesgrupper.

I motionerna I: 423 och II: 518 hemställs att riksdagen måtte uttala, att bostadsbyggandet alljämt bör fördelas efter de fördelningstal mellan storstäderna och övriga delar av landet som hittills tillämpats.

I motionerna I: 433 och II: 510 hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att Jämtlands län måtte tilldelas bostadsbyggnadskvot så att dess resurser i fråga om planering, projektering och byggarbetskraft kan utnyttjas på ett normalt sätt.

I motionen I: 604 hemställs att riksdagen uttalar att bostadslånemedlen skall fördelas jämväl med hänsyn till lokaliseringspolitiska synpunkter i län som t. ex. Kalmar län samt att en eventuell ökning av bostadsproduktionen i storstäderna inte får resultera i minskning för landsortens vidkommande utan följas av en ökning även ute i länen.

Förhållandena på bostadsmarknaden gör en fortsatt ökning av bostadsproduktionen angelägen. Byggnadsverksamheten har under en följd av år utvecklats relativt gynnsamt, men samtidigt har en stark tillväxt av efterfrågan ägt rum. I många orter kvarstår därför ett avsevärt lägenhetsunderskott, vilket enligt utskottets mening påkallar fortsatta väsentliga samhällsinsatser på bostadsområdet. Det av departementschefen uppställda produktionsmålet, 1 miljon lägenheter under den närmaste tioårsperioden, synes utskottet angeläget att förverkliga.

Såsom departementschefen framhållit har förutsättningarna för en omfattande bostadsproduktion i vissa avseenden förbättrats märkbart. Sålunda har av allt att döma byggnadsmarknadens arbetskraftsbalans blivit bättre under föregående år, samtidigt som den kommunala planeringen av byggandet synes ha blivit effektivare. Å andra sidan fortsätter byggnadskostnaderna att stiga i en takt, som inte kan undgå att inge bekymmer. I detta sammanhang vill utskottet fästa uppmärksamheten på frågan om bostadsbyggandets kreditförsörjning. Såsom framgår av årets finansplan har bostadsinvesteringarna tagit i anspråk ett avsevärt ökat utrymme på kreditmarknaden under år 1964. Bostadsproduktionen torde härigenom, i betraktande av det allmänna kreditmarknadsläget, få anses ha blivit tämligen väl tillgodosedd med krediter. För åtskilliga byggnadsföretag uppkom emeller-

tid under det gångna året tidvis betydande svårigheter att anskaffa byggnadskreditiv i sådan tid, att bostadsproduktionen kunde fullföljas i överensstämmelse med de planer som uppgjorts i samråd med arbetsmarknads- och bostadsmyndigheterna. Utskottet inser väl svårigheterna att i ett ansträngt kreditmarknadsläge skapa förutsättningar för en kreditförsörjning som är helt samordnad i tiden med produktionsplaneringen. Försörjningen med kreditiv för bostadsbyggandet har emellertid avgörande betydelse för en kontinuerlig och störningsfri produktion och därmed indirekt även för utvecklingen av produktionskostnaderna.

Utskottet finner därför skäl föreligga att närmare undersöka möjligheterna till en förbättring av förhållandena i berörda avseende. Utskottet föreslår, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t och fullmäktige i riksbanken ger till känna vad utskottet sålunda anfört.

Vad angår bostadsbyggandets lokalisering vill utskottet erinra om att utskottet i sitt utlåtande till fjolårets riksdag angående bostadsfrågorna (utl. nr 42, s. 9) anförde vissa synpunkter på spørsmålet om bostadsproduktionens regionala fördelning. Utskottet anförde därvid, att läget på bostadsmarknaden påkallade kraftfulla åtgärder för att få till stånd en ytterligare ökning av bostadsproduktionen, i första hand i de tre storstadsområdena. De i statsverkspropositionen uttalade allmänna principerna för bostadsbyggandets regionala fördelning står enligt utskottets mening i överensstämmelse med utskottets i fjol gjorda uttalande. I motsats till vad som anförts i vissa motioner anser utskottet inte, att den faktiska fördelningen av byggandet under tidigare år skall fälla utslaget vid fördelning av de finansiella resurser, som nu kan ställas till bostadsproduktionens förfogande. Utskottet finner att fördelningen av bostadslånemedlen på olika orter och regioner bör ske under beaktande av efterfrågeöverskottets lokalisering. Lika givet är det att olikheter i bostadsbristens omfattning inte kan få utgöra det enda kriteriet vid fördelning av lånemedlen. Såsom departementschefen framhållit och som även understrukits i flera motioner har bostadsproduktionen stor betydelse för näringslivets utveckling. Det är därför angeläget att vid den regionala fördelningen också ta hänsyn till de näringspolitiska betingelserna och samhällets lokaliseringpolitiska mål. Vidare bör skäligen hänsyn tagas till betydelsen av kontinuitet i planering och produktion. Förutsättningen för en sådan kontinuitet är att produktionsvolymen inom en ort eller region inte underkastas alltför stora oförutsedda ändringar.

Det av departementschefen förordade minimiprogrammet för årets bostadsbyggande innebär en fortsatt ökning av bostadsinvesteringarna ehuru i starkt avtagande takt. Utrymmet för *igångsättning* av nya byggnadsföretag blir dock något mindre än under de tre senaste åren. I förhållande till de av kommuner och byggnadsföretag uppgjorda produktionsplanerna innebär programmet en avsevärd begränsning. Utskottet vill framhålla, att denna

begränsning, i förening med att tyngdpunkten i byggandet förskjuts till storstadsregionerna, inte kan undgå att vålla olägenheter i fråga om bostadsproduktionen i områden utanför storstadsregionerna. Utskottet finner därför, att den oro beträffande produktionsutveckling och sysselsättning inom bostadsbyggandet, som kommer till uttryck i åtskilliga av de ovan nämnda motionerna, inte saknar fog.

Det i propositionen framlagda bostadsbyggnadsprogrammet utgör en garanterad miniminivå för bostadsbyggandet baserad på den prognos beträffande samhällsekonomiens utveckling, som presenterats i årets finansplan. Utskottet vill framhålla, att de nyss påtalade olägenheter som följer av att minimiprogrammet avser en lägre igångsättningsnivå än den tidigare uppnådda samtidigt som de finansiella resurserna fördelas med prioritet för de storstadsregioner där bostadsbristen är särskilt framträdande, ter sig så väsentliga att åtgärder för att i görlig mån begränsa dem synes ofrånkomliga. Sådana åtgärder kan ta sikte på att något jämka den preliminärt gjorda fördelningen av bostadslånemedlen så att byggandet därigenom kan ges större omfattning i områden utanför nämnda bostadsbristområden eller utformas så att utrymme skapas för en ökning av det totala bostadsbyggnadsprogrammet. Önskemålet om ett tillräckligt byggande i berörda bostadsbristområden torde inte kunna tillgodoses i full utsträckning samtidigt som olägenheterna i övriga delar av landet begränsas till acceptabel omfattning, utan att igångsättningsprogrammet för år 1965 ökas. Utskottet förutsätter därför, att Kungl. Maj:t följer utvecklingen med största uppmärksamhet och — såsom departementschefen själv ställt i utsikt — vidtager sådana åtgärder att uppkommande möjligheter till en ökning av bostadsbyggnadsprogrammet tillvaratages.

Utskottet biträder det i propositionen framlagda förslaget att en viss del av bostadslånemedlen skall reserveras för senare fördelning, varvid rikt-punkten skall vara att tillgodose det bostadsbehov, som uppkommer i samband med nyetablering och utvidgning av industriföretag. Med återopande av vad ovan anförts anser utskottet emellertid att det finns skäl för att ge ökat utrymme åt sådana hänsynstaganden vid lånemedlens fördelning. Utskottet föreslår därför, att lånemedel för ytterligare 2 000 lägenheter överföres till denna reserv.

I detta sammanhang vill utskottet understryka vikten av att statsmakterna i de beslut och åtgärder, som berör bostadsproduktionens betingelser, tar skälig hänsyn till behovet av en långsiktigare planering. Det framstår enligt utskottets mening som eftersträvänsvärt, att åstadkomma en sådan ordning att kommuner och byggnadsföretagare kan erhålla uppgift om sannolik lånemedelstildelning på något längre sikt än som sker för närvarande. Det synes därför önskvärt att myndigheterna på grundval av det preliminära program riksdagen årligen fastställer för det kommande kalenderåret snarast möjligt efter det att riksdagens beslut fattats ger berörda

kommuner besked om vilken lånemedelstilleddning de kan påräkna inom det sålunda fastställda programmet.

Vad utskottet sålunda anfört bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Utskottet godtager det av Kungl. Maj:t föreslagna minimiprogrammet för år 1965. Yrkandena i motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 118 och II: 150 angående bostadsbyggnadsprogrammet för år 1965 torde få anses beaktade med vad utskottet anfört i det föregående. Utskottet anser sig också med de gjorda uttalandena ha beaktat de yrkanden angående bostadsbyggandets lokalisering som framstälts i motionerna I: 418 och II: 517, I: 426 och II: 502, I: 118 och II: 150, I: 82 och II: 110, I: 412 och II: 489, I: 423 och II: 518, I: 433 och II: 510 samt I: 604.

Beträffande det preliminära programmet för år 1966 finner utskottet ej anledning till någon erinran mot förslaget i propositionen. Förslagen i motionerna I: 418 och II: 517, I: 426 och II: 502 samt I: 118 och II: 150 angående ökning av programmet för år 1966 avstyrkes alltså.

I fråga om *bostadsproduktionens inriktning* erinrar departementschefen om att långivningen till småhus under en följd av år inte varit föremål för särskild reglering. Innebörden härav har varit att lån till småhus — inom den totalt givna ramen — har fått beviljas i en omfattning som svarat mot de faktiskt framkommande bygginitiativen. Denna anordning har förestavats av en önskan att främja en ökning av småhusens relativa andel i bostadsproduktionen. Syftet har varit att proportionen mellan olika hus typer i bostadsbyggandet inte skulle styras av särskilda begränsningsregler i samband med fördelningen av de för bostadslångivning avsedda medlen. Denna ordning bör gälla även i fortsättningen, framhåller departementschefen.

I motionerna I: 418 och II: 517 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad som i motionerna anförts beträffande vissa miljöfrågor. Motionärerna uttalar sig i detta sammanhang bl. a. för ett ökat småhusbyggande. Vidare framhåller motionärerna, under erinran om att en allsidig utredning rörande samhällsplaneringens olika delar tidigare hade förutskickats, att en utredning av detta problemkomplex nu bör komma till stånd.

I motionerna I: 426 och II: 502 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att frågorna rörande ökat utrymme i planeringen, bättre finansieringsvillkor och rationella byggmetoder m. m. för småhusproduktionen snarast måtte utredas i syfte att kraftigt öka småhusbyggandet. Motionärerna framhåller, att det är önskvärt att utredningen på grundval av vissa i motionerna skisserade huvudpunkter utmynnar i ett program eller i allmänna riktlinjer för hur småhusen skall bli dominerande i bostadsproduktionen.

I motionerna I: 280 och II: 349 hemställs att riksdagen skall uttala att lånemedel för småhus bör ställas till förfogande i sådan omfattning att

produktionen av dylika hus upprätthålles på en i stort sett oförändrad nivå.

Utskottet har tidigare uttalat (senast i utl. 1964: 42, s. 11), att bostadsproduktionens inriktning bör vara sådan, att de boendes behov och värderingar så långt möjligt blir tillgodosedda vid bebyggelsens utformning. Detta mål bör vara vägledande såväl för planeringen av bostadsförsörjningen som vid bestämmande av villkoren för det statliga bostadsstödet.

Departementschefen har erinrat om att småhusbyggandets omfattning sedan flera år inte är föremål för någon särskild reglering i samband med långivningen, varför småhusbyggandets storlek — inom den totalt givna låneramen — bestämmes av de faktiska bygginitiativen. Enligt utskottets mening kan detta uttalande inte rimligen tolkas så, att småhusbyggandet tillerkännes prioritet inom långivningen oavsett var byggandet äger rum. En dylik tillämpning skulle i realiteten rubba förutsättningarna för en fördelning av bostadslånemedlen på grundval av det föreliggande byggnadsbehovet.

Utskottet anser, att bostadsproduktionens inriktning på hustyper bör avgöras i planeringssammanhanget och grundas på bostadskonsumenternas efterfrågan. Spörsmålet bör alltså beaktas i bebyggelseplaneringen och vid uppgörande av kommunala bostadsbyggnadsprogram. Planläggningsverksamheten bör såvitt möjligt inte styras av reglerna för husens finansiering. Som allmän princip för utformning av villkoren för det statliga finansieringsstödet bör gälla, att stödet bör innebära i huvudsak likartade villkor och bestämmelser oavsett hustypen. Såvitt utskottet kan finna har denna princip också varit vägledande för statsmakternas beslut under senare år om ändringar i lånevillkor m. m. Med hänsyn till det sagda och då formerna för samhällets insatser vid finansieringen av bostadsbyggandet utreds av bostadspolitiska kommittén, kan utskottet inte tillstyrka det i motionerna I: 426 och II: 502 framställda yrkandet angående en utredning om småhusbyggandet.

Utskottet finner inte heller tillräckliga skäl föreligga att biträda vad som i motionerna I: 418 och II: 517 föreslås angående vissa miljöfrågor. Med anledning av vad motionärerna anfört beträffande en utredning om samhällsplanering har utskottet inhämtat, att frågan om en sådan utredning övervägs inom berörda departement. Utskottet anser sig kunna utgå från att en utredning i ämnet kommer till stånd och finner därför, att en framställning i frågan till Kungl. Maj:t inte erfordras.

Yrkandet i motionerna I: 280 och II: 349 avstyrkes.

I motionerna I: 177 och II: 220 föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att förslag, grundade på markpolitiska utredningens betänkande om *kommunal markpolitik*, snarast möjligt förelägges riksdagen. Motionärerna framhåller att markfrågorna ofta spelar en nyckelroll i bostadsbyggandets planering och att en positiv lösning av olika markpoli-2*— *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 6 saml. Nr 38*

tiska problem därför är av grundläggande betydelse för en god bostadspolitik. Motionärerna anför att, mot denna bakgrund och med hänsyn till det av regeringen angivna långsiktiga målet för bostadsproduktionen, ett dröjsmål med ställningstagandet till markpolitiska utredningens förslag framstår såsom betänkligt.

Såvitt utskottet kan finna råder det i stort sett enighet om att en aktiv kommunal markpolitik utgör en nödvändig förutsättning för att samhället effektivt skall kunna leda bebyggelsens utveckling och ge den en ändamålsenlig inriktning. I fråga om medlen för kommunernas markpolitiska handlande har skilda åsikter kommit till uttryck i den offentliga debatten. En för olika meningsriktningar gemensam uppfattning synes emellertid vara att kommunala markförvärv är ett önskvärt inslag i kommunernas markpolitiska åtgärder. Meningarna har brutit sig angående den lämpliga omfattningen av kommunernas ifrågavarande engagemang. Med hänsyn till att förhållandena gestaltar sig på olika sätt i skilda kommuner, synes det utskottet naturligt att de markpolitiska åtgärderna kan få en varierande utformning allteftersom utvecklingen påkallar kommunala åtgärder. Det är emellertid angeläget att kommuner, vilka står inför nödvändigheten att förvärva mark för bostadsbyggande och andra viktiga ändamål, om samhällsplanering och samhällsbyggande skall kunna fullgöras framgångsrikt, också ges praktiska möjligheter att förverkliga en politik efter dessa linjer. En förutsättning härför synes vara att lämpliga kreditformer står kommunerna till buds.

När det gäller tomträttsförfarandet vill utskottet erinra om att 1963 års markvärdekommitté har uppdrag att pröva bl. a. frågan om tomträttsinstitutets utformning. Motionärerna har anfört, att nuvarande praxis beträffande kommunala lån innebär ett missgynnande av tomträttsmark i förhållande till mark som innehas med äganderätt. Utskottet anser, att kreditreglernas verkningssätt i stort sett motsvarar motionärernas beskrivning. Detta förhållande utgör enligt utskottets mening motiv för sådan ändring, att tomträttsmarken inte längre behöver komma i sämre läge än äganderättsmark i fråga om kreditgivningen.

Utskottet är inte berett att i detta sammanhang ta ståndpunkt till de förslag som lagts fram av markpolitiska utredningen och som åberopas av motionärerna. Utskottet vill emellertid framhålla, att det synes angeläget att frågan om kreditstödet för kommunala markförvärv och tomträttsupplåtelser snarast möjligt prövas av Kungl. Maj:t och att förslag i ämnet förelägges riksdagen. Utskottet hyser förståelse för att det i nuvarande läge på kreditmarknaden kan synas tveksamt om nya kreditmöjligheter skall skapas. Utskottet anser likväl, att det aktuella kreditmarknadsläget inte bör utgöra hinder för att besluta om de institutionella formerna för en kreditverksamhet till stöd för aktivare markpolitiska åtgärder i kommunerna. Därvid kan tillses att ifrågavarande åtgärder inte ger upphov till

någon ökning av kreditanspråken förrän vid en tidpunkt då bättre jämvikt uppnåtts på kreditmarknaden.

Utskottet vill erinra om att chefen för inrikesdepartementet genom ett i riksdagens andra kammare avlämnat interpellationssvar meddelat att en proposition med vissa förslag i ämnet är avsedd att föreläggas riksdagen vid innevarande års höstsession. Med hänsyn härtill anser utskottet att någon framställning till Kungl. Maj:t i frågan inte är behövlig.

Bostadslån m. m. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall den såsom villkor för de statliga lånen föreskrivna *hyreskontrollen* upphöra i fråga om lokaler, som upplåts för annat ändamål än som bostad, utom i de orter, där den lagstadgade allmänna hyresregleringen allttjämt är i kraft för motsvarande kategori av lokaler.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

I motionerna I: 290 och II: 343 yrkas att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 juli 1965 skall ersättas av ett *kreditgarantisystem* samt att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 % skall erläggas.

Utskottet vill erinra om att frågan om en övergång till statliga kreditgarantier skall prövas av bostadspolitiska kommittén. I avvaktan på denna prövning bör statsmakterna ej ta ståndpunkt i frågan. Motionsyrkandet avstyrkes alltså.

Beträffande *bostadslånets storlek* föreslås i motionerna I: 418 och II: 517 att den övre lånegränsen för bostadslån till enskilt företag, som erhåller preliminärt lånebeslut efter den 1 juli 1965, skall höjas från 85 till 90 % av pantvärdet.

I motionerna I: 290 och II: 343 föreslås — därest i motionerna framlagt förslag om övergång till ett kreditgarantisystem ej vinner riksdagens bifall — att bostadslån till vilka tillstånd lämnas tidigast den 1 juli 1965 skall beviljas upp till 90 % av pantvärdet mot enbart in-teckningssäkerhet, oavsett förvaltningsform, och för s. k. allmännyttiga företag upp till 95 % mot kommunal borgen samt till den del de överstiger 90 % amorteras på 25 år.

I motionerna I: 426 och II: 502 föreslås att den övre lånegränsen för statligt bostadslån till enskilt företag fr. o. m. den 1 juli 1965 höjes från 90 till 95 % av pantvärdet såvitt gäller småhus och från 85 till 90 % såvitt gäller flerfamiljshus.

Även frågorna om bostadslånets storlek och övre gräns skall prövas av bostadspolitiska kommittén. Samtliga motionsyrkanden om ändring i nu gällande bestämmelser härom avstyrkes.

I motionerna I: 175 och II: 226 föreslås att det högsta belopp, varmed *räntefritt stående förbättringslån* kan utgå, skall höjas såvitt gäller pensionär från 10 000 till 12 000 kr. och i övriga fall från 4 000 till 8 000 kr. samt

att inkomstgränsen för erhållande av dylika lån höjes från 6 000 till 9 000 kr. beskattningsbar inkomst.

Utskottet anser skäl föreligga för en omprövning av gällande bestämmelser om det statliga stödet till pensionärernas bostadsförsörjning. Även det allmänna stödet till bostadsförbättringar är enligt utskottets mening i behov av en översyn. Utskottet vill erinra om att bostadsförbättringsutredningen under fjolåret lade fram ett betänkande med vissa förslag i ämnet. Enligt vad utskottet inhämtat är förslagen föremål för övervägande inom berörda departement. Utskottet, som med hänsyn härtill anser sig kunna förutsätta att Kungl. Maj:t snarast tar erforderliga initiativ till ändringar i gällande bestämmelser, är därför ej berett att i detta sammanhang tillstyrka motionsyrkandet.

I motionerna I: 418 och II: 517 föreslås att *ränta och amortering* på bostadslån för privatägda småhus skall, med tillämpning fr. o. m. den 1 juli 1965, erläggas i form av fast annuitet.

Då även frågan om formen för förräntning och amortering av bostadslån hör till de problem som bostadspolitiska kommittén skall överväga, kan utskottet ej biträda motionsyrkandena.

I motionerna I: 290 och II: 343 föreslås att statliga bostadslån och egna-hemslån upp till 90 % av belåningsvärdet skall, i fråga om hus som påbörjats efter 1957, fr. o. m. den 1 juli 1965 löpa med 6 % ränta. Motionärerna föreslår vidare att räntesatsen, till den del lånen överstiger 90 % skall utgöra 6,5 %. I motionerna föreslås ytterligare att räntan för förbättringslån, avseende hus som påbörjats efter 1957, skall för tid fr. o. m. den 1 juli 1965 utgöra 5 % samt att de tilläggs-lån som enligt beslut av 1953, 1957 och 1959 års riksdagar gjorts amorteringspliktiga skall för tid fr. o. m. den 1 juli 1965 löpa med 6 % ränta.

Då den i motionerna väckta frågan skall prövas av bostadspolitiska kommittén, kan utskottet ej biträda yrkandena.

I motionerna I: 290 och II: 343 föreslås — därest i motionerna framlagt förslag om övergång till ett kreditgarantisystem ej vinner riksdagens bifall — att vid utgivande av bostadslån skall uttagas en förvaltningsavgift av 0,5 % i samband med lånets utbetalande.

Med hänsyn till innebörden av bostadspolitiska kommitténs utredningsuppdrag avstyrkes motionsyrkandet.

I motionerna I: 290 och II: 343 yrkas att de såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretagen skall åläggas *redovisningsskyldighet* för sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt för de principer efter vilka dels fonderna uppbygges, dels hyressättningen sker.

Motionsyrkanden av samma innebörd har framförts under en följd av år. Utskottet har vid tidigare tillfällen (senast i utl. 1964: 42, s. 18) avstyrkt förslagen under hänvisning till att vederbörande myndigheter utan särskild

föreskrift kan erhålla tillgång till ifrågavarande uppgifter och att en fortlöpande uppgiftsinsamling ej är behövlig. Utskottet finner inte skäl att nu inta en ändrad ståndpunkt, varför yrkandena avstyrkes.

I propositionen föreslås att *långivningen för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* skall ges en ny inriktning. Departementschefen återger en av bostadsstyrelsen lämnad redogörelse angående det hittillsvarande tillämpningsområdet för ifrågavarande långivning samt framhåller att de byggnadsmaskiner för vilkas anskaffande lån beviljats till övervägande del synes vara sådana som numera har ganska utbredd användning inom byggnadsproduktionen. Då syftet med långivningen inte är att allmänt tillhandahålla kredit för byggnadsföretagarnas normala maskinanskaffning, kan det ifrågasättas, anför departementschefen, om en låneverksamhet med nuvarande inriktning i längden skall anses vara en angelägen uppgift för staten.

Efter att ha erinrat om att en utredning angående åtgärder för att främja byggandets fortsatta industrialisering tillkallats anför departementschefen, att det för utredningens överväganden angående kapitalanskaffning för byggelementfabriker är av intresse att vinna praktiska erfarenheter rörande denna kapitalförsörjningsfråga. I detta syfte föreslås i propositionen att möjligheter tillskapas att försöksvis bevilja lån från lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien till anläggningar för elementproduktion. Ansökningar om lån för anskaffning av sådana byggnadsmaskiner, som numera kan anses utgöra normal utrustning på byggnadsplatserna, bör enligt förslaget i fortsättningen prövas restriktivt. Därmed ökas möjligheterna att med lån stödja tillkomsten av anläggningar för tillverkning av byggelement.

Utskottet biträder det i propositionen framlagda förslaget om försöksverksamhet med långivning till anläggningar för tillverkning av byggnadselement. I detta sammanhang har utskottet funnit anledning att pröva frågan om räntesatsen för lån från ifrågavarande lånefond. Räntan är för närvarande 5 % och gäller under hela lånetiden oavsett variationer i räntan på den allmänna lånemarknaden. Syftet med lånen är emellertid inte att ge låntagarna någon ränteförmån utan endast att tillhandahålla kredit i syfte att främja en utveckling av byggnadsindustriens produktionsmetoder. Utskottet anser därför, att räntan på lånen bör fastställas så, att räntesatsen nära ansluter till lånemarknadens förhållanden. Möjligheter bör tillskapas att fortlöpande anpassa räntan på lånen till förändringar i den allmänna räntenivån. Utskottet föreslår, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att med beaktande av vad utskottet anfört bestämma räntan på lånen.

Räntebidrag m. m. I motionerna I: 418 och II: 517 föreslås att räntebidragen fr. o. m. den 1 januari 1965 skall utgå enligt i motionerna föreslagna villkor. Innehörden av förslaget är att basräntan skall utgöra 5,5 % om huset finansierats med statslån enligt de villkor som gäller hus påbör-

jade före den 1 januari 1958, 4,5 % för övriga hus färdigställda under åren 1958—1960, 4 % för hus färdigställda år 1961 och 3,5 % för hus färdigställda år 1962. I fråga om senare tillkomna hus föreslås ingen ändring i gällande regler.

I samma motioner föreslås en omläggning av räntesubventionen innebärande att den ersättes med ett enhetligt schablonbidrag enligt i motionerna angivna riktlinjer.

I motionerna I: 290 och II: 343 föreslås att riksdagen skall uttala, att en grundprincip för den fortsatta bostadspolitiken bör vara att de boende själva skall betala vad deras bostäder kostar. I motionerna föreslås vidare att räntebidrag fr. o. m. den 1 januari 1965 ej längre skall medgivas beträffande hus som påbörjats före ingången av 1958, samt att basräntan för hus påbörjade fr. o. m. den 1 januari 1958 skall vara 5 %, såvitt gäller lån, vilka hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1965.

I motionerna I: 426 och II: 502 föreslås att i motionerna angivna basräntor fastställas att träda i kraft fr. o. m. den 1 januari 1965. Motionärernas förslag har samma innebörd som nyss återgivna förslag i motionerna I: 418 och II: 517. Motionärerna föreslår också att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om förslag rörande schablonmetod för beräkning av räntebidrag.

Utskottet vill erinra om att statsmakterna under de två senaste åren har genomfört betydande ändringar i villkoren för räntebidrag. Dessa ändringar har föranlett inte oväsentliga hyreshöjningar i berörda årgångar av hus. Ytterligare ökning av hyran har inträtt till följd av ändringar i lånemarknadsräntorna. Ehuru utskottet i princip anser en fortlöpande översyn av räntebidragsvillkoren motiverad, finner utskottet skäl föreligga att i år inte vidtaga någon ändring i bestämmelserna. Motionsyrkandena om ändring i gällande basräntor avstyrkes därför. Utskottet avstyrker även det i motionerna I: 290 och II: 343 framställda yrkandet angående en grundprincip för bostadspolitiken. Med anledning av det i motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 framlagda förslaget om en schablonmetod för beräkning av räntesubventioner vill utskottet framhålla, att bostadspolitiska kommitténs arbete även innefattar en prövning av formen för eventuella framtida subventioner. Motionsyrkandena avstyrkes därför.

I propositionen behandlas en av bostadsstyrelsen aktualiserad fråga rörande utestående *subventioner till studentbostäder*. Ifrågavarande subventioner, som tidigare hade formen av särskilda tilläggs lån, är ränte- och amorteringsfria i tio år, efter vilken tid det ankommer på Kungl. Maj:t att, med hänsyn till den allmänna hyresnivåns utveckling, besluta huruvida lånebeloppet skall från viss bestämd dag i sin helhet eller delvis löpa med ränta och amorteras eller om det skall avskrivas. Sedan ifrågavarande

tioårsperiod nu utlöppt för nio studentbostadsföretag har bostadsstyrelsen undersökt hyresutvecklingen i dessa hus och hyresnivån för nybyggda studentbostäder samt därvid funnit att undersökningen inte ger tillräckligt underlag för att nu generellt bedöma frågan, hur det skall förfaras med subventionerna sedan tio år förflutit efter utbetalningen. I anslutning här till föreslår departementschefen, att subventionsbeloppen tills vidare skall få vara räntefria och stående även efter utgången av de första tio åren av lånetiden samt att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, när tillräckligt underlag för bedömningen föreligger, besluta om avskrivning eller återkrav.

I motionerna I: 426 och II: 502 föreslås skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan att frågan om avskrivning av nämnda lån förelägges riksdagen så snart underlag erhållits för frågans bedömning.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker alltså motionsyrkandet.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten m. m. Enligt Kungl. Maj:ts beräkning bör anslaget till *Räntebidrag* uppföras med 250 milj. kr.

I motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 föreslås att anslaget anvisas med 215 milj. kr.

Motionsyrkandena är föranledda av förslag till ändringar i reglerna för räntebidrag. Utskottet, som i det föregående avstyrkt dessa förslag, avstyrker även nu ifrågavarande yrkanden.

Med utgångspunkt i förutnämnda antaganden beträffande bostadsbyggandets storlek föreslår Kungl. Maj:t att *ramen för långivning* från lånefonden för bostadsbyggande för år 1965 fastställas till 1 470 milj. kr. avseende högst 82 000 bostadslägenheter och för år 1966 till 1 460 milj. kr. avseende högst 84 000 bostadslägenheter. För att ramen skall kunna utvidgas snabbt och en smidig anpassning av långivningen till ett ökat igångsättningsprogram bli möjlig, om det under året skulle inträda sådana förändringar i förutsättningarna beträffande samhällsekonomi och arbetsmarknad, att en ökning av igångsättningen kan bedömas som möjlig och lämplig, föreslås i propositionen att Kungl. Maj:t erhåller riksdagens bemyndigande att under angivna förutsättningar besluta om utökning av låneramen. Bemyndigandet bör enligt departementschefens förslag kunna tagas i anspråk även vid sådana förskjutningar i fråga om produktionens inriktning och genomsnittliga lånebelopp per lägenhet som väsentligt rubbar de vid ramens bestämmande gjorda antagandena härom.

I motionerna I: 418 och II: 517 föreslås att ramen för långivningen under år 1965 bestämmas till 1 530 milj. kr. avseende 84 000 lägenheter samt att ramen för år 1966 skall avse ytterligare 4 000 lägenheter.

I motionerna I: 290 och II: 343 föreslås — därest det i motionerna framlagda förslaget rörande bostadslånens storlek bifalles — att låneramen fastställs till 1 380 milj. kr. för år 1965 och 1 370 milj. kr. för år 1966.

I motionerna I: 118 och II: 150 föreslås ramen för år 1965 till 1 571 500 000 kr. avseende 89 000 lägenheter samt för år 1966 till 1 532 500 000 kr., avseende samma antal lägenheter.

Av vad utskottet anfört i det föregående följer att utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag beträffande låneramens storlek och alltså avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet tillstyrker vidare, att Kungl. Maj:t erhåller det begärda bemyndigandet att besluta om en utökning av ramen.

Kungl. Maj:t föreslår, att fr. o. m. nästa budgetår skall fastställas en ram för beslut om *räntefria förbättringslån*. Ramens storlek föreslås bli 60 milj. kr. Anslaget till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet har av Kungl. Maj:t upptagits till 30 milj. kr. Samtidigt föreslås att anslaget uppföres som ett förslagsanslag mot tidigare reservationsanslag.

Förslaget föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att under *Lånefonden för bostadsbyggande* för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 850 milj. kr.

I motionerna I: 290 och II: 343 föreslås, som följd av det i samma motioner framlagda förslaget om övergång till ett kreditgarantisystem, att något anslag till lånefonden inte skall anvisas.

I motionerna I: 118 och II: 150 föreslås att anslaget uppföres med 1 000 milj. kr.

Då utskottet avstyrkt den i motionerna I: 290 och II: 343 föreslagna övergången till ett kreditgarantisystem, avstyrker utskottet även nu berörda yrkande i dessa motioner. Kungl. Maj:ts beräkning av anslagsbehovet kan utskottet godtaga. Yrkandet i motionerna I: 118 och II: 150 avstyrkes.

Utskottet, som avser att i ett senare sammanhang behandla frågan om bostadsstyrelsens avlöningsanslag, biträder övriga i propositionen framlagda förslag rörande den *bostadspolitiska organisationen* och anslagen till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna.

Vad föredragande departementschefen i förevarande sammanhang *i övrigt* anfört och föreslagit har ej givit utskottet anledning till erinran eller särskilt yttrande.

Hemställan. Under åberopande av vad såunda anförts får utskottet hemställa,

- att riksdagen må
1. beträffande bostadsbyggandets omfattning och lokalisering

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag jämte motionerna I: 418 och II: 517, I: 426 och II: 502, I: 118 och II: 150, I: 82 och II: 110, I: 412 och II: 489, I: 423 och II: 518, I: 433 och II: 510 samt I: 604, de sex förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;

b) i skrivelse till fullmäktige i riksbanken giva till kända vad utskottet i förevarande sammanhang anfört beträffande bostadsbyggandets kreditförsörjning;

2. beträffande bostadsbyggandets inriktning med avslag å motionerna I: 418 och II: 517, I: 426 och II: 502 samt I: 280 och II: 349, de fyra förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

3. beträffande kommunal markpolitik i anledning av motionerna I: 177 och II: 220 godkänna vad utskottet anfört;

4. avslå i motionerna I: 290 och II: 343 framställt yrkande om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet;

5. avslå i motionerna I: 418 och II: 517, I: 290 och II: 343 samt I: 426 och II: 502 framställda yrkanden beträffande bostadslånets storlek;

6. avslå i motionerna I: 175 och II: 226 framställt yrkande angående räntefria stående förbättringslån;

7. avslå i motionerna I: 418 och II: 517 framställt yrkande angående formen för förräntning och amortering av vissa bostadslån;

8. avslå i motionerna I: 290 och II: 343 framställda yrkanden angående räntan på bostadslån, egnahemslån, förbättringslån och vissa tilläggs-lån;

9. avslå i motionerna I: 290 och II: 343 framfört yrkande angående en förvaltningsavgift för bostadslån;

10. avslå i motionerna I: 290 och II: 343 framställt yrkande angående viss redovisningsskyldighet för allmännyttiga bostadsföretag;

11. beträffande långivningen för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;

12. avslå i motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 framställda yrkanden angående en schablonmetod för beräkning av räntesubventioner;

13. avslå i motionerna I: 418 och II: 517, I: 290 och II: 343 samt I: 426 och II: 502 framställda yrkanden beträffande grunderna för räntebidrag;

14. beträffande vissa utestående subventioner till studentbostäder med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 426 och II: 502, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

15. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till främjande av bostadsförsörjningen, såvitt de ej behandlats under 1.—14., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet anfört godkänna i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 januari 1965 förordade ändringar;

16. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 290 och II: 343, I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Räntebidrag* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 250 000 000 kr.;

17. medgiva att beslut om räntefria förbättringslån må meddelas intill 60 000 000 kr. under budgetåret 1965/66;

18. till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 30 000 000 kr.;

19. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 418 och II: 517, I: 290 och II: 343 samt I: 118 och II: 150, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må under år 1965 beviljas för högst 82 000 bostadslägenheter intill ett belopp av 1 470 000 000 kr. samt under år 1966 för högst 84 000 bostadslägenheter intill ett belopp av 1 460 000 000 kr.;

20. bemyndiga Kungl. Maj:t att under förutsättningar, som departementschefen angivit i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 januari 1965, besluta om utökning av den under 19. upptagna ramen för långivning under år 1965;

21. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 290 och II: 343 samt I: 118 och II: 150, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1965/66 på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 850 000 000 kr.;

22. till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1965/66 på kapitalbudgeten under

statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.;

23. medgiva att lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill 22 000 000 kr. under ettvarvt av åren 1965 och 1966;

24. bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om en utökning av den under 23. upptagna ramen för långivning under år 1965 i den omfattning, som utvecklingen i fråga om kapital- och arbetskraftsresurser möjliggör;

25. till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1965/66 på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.;

26. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna, som för- anledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 januari 1965 föreslagit;

27. godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 007 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	150 000
3. Avlöningar till tillfällig personal, <i>för- slagsvis</i>	655 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	3 743 000
5. Ersättningar till experter och sak- kunniga, <i>förslagsvis</i>	515 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 080 000

Summa kr. 9 150 000;

28. till *Länsbostadsnämnderna: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 150 000 kr.;

29. till *Bostadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 052 000 kr.;

30. till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader* för budget- året 1965/66 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 201 000 kr.;

31. besluta att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de inte blivit under punkterna 1.—30. särskilt berörda eller av utskottet behandlas i annat utlåtande, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 30 mars 1965

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit från första kammaren: herrar Näsström, Einar Persson, Birger Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Per Jacobsson, Bertil Petersson, Edström, Kaijser, Herbert Larsson, Källqvist, Holmberg, Nils-Eric Gustafsson och Harald Pettersson; samt från andra kammaren: herrar Karlsson i Olofström, Eliasson i Sundborn, Almgren, fröken Elmén, fru Lewén-Eliasson, herrar Turesson, Bergman, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Skellefteå, Fagerlund, fru Holmberg, herrar Blomkvist, Nordstrandh, Nilsson i Tvärälund och Mundebo.

Reservationer

1) beträffande bostadsbyggandets omfattning och lokalisering

a) av herrar *Kaijser, Holmberg, Turesson* och *Nordstrandh*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 10, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »sålunda anfört», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner därför skäl föreligga att närmare undersöka möjligheterna till en bättre koordinering av den fysiska och ekonomiska planeringen av bostadsförsörjningen. Utskottet föreslår, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet sålunda anfört.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»1. beträffande bostadsbyggandets omfattning och lokalisering i anledning av Kungl. Maj:ts förslag jämte motionerna I: 418 och II: 517, I: 426 och II: 502, I: 118 och II: 150, I: 82 och II: 110, I: 412 och II: 489, I: 423 och II: 518, I: 433 och II: 510 samt I: 604, de sex förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Per Jacobsson, Edström, Källqvist*, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Mundebo*, vilka ansett att det stycke i utskot-

tets yttrande på s. 9, som börjar med »Förhållandena på» och slutar med »att förverkliga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Läget på bostadsmarknaden gör att en fortsatt ökning av bostadsproduktionen är mycket angelägen. På många orter kvarstår ett betydande lägenhetsunderskott. Enligt utskottets mening är därför kraftfulla samhällsinsatser på bostadsområdet nödvändiga. Bostadsproduktionen bör i stort sett ligga på en hög och jämn nivå.

I statsverkspropositionen föreslås att det ordinarie bostadsbyggnadsprogrammet för år 1965 skall omfatta 88 000 lägenheter, medan bostadsstyrelsen hade föreslagit 95 000. Det faktiska påbörjandet under år 1964 omfattade 94 000 lägenheter. Minskningen av årets program motiveras med önskvärheten att bromsa pågående kostnadsuppgång inom byggnadsverksamheten.

Utskottet finner en planering av bostadsbyggandet på längre sikt vara angelägen. En ökning av produktionen med 4 000—5 000 lägenheter per år i genomsnitt bör vara möjlig att uppnå. En ökningstakt av minst denna omfattning är enligt utskottets mening nödvändig om den nuvarande bostadsbristen skall avvecklas och utrymme beredas den ökade bostadsefterfrågan som standardstegringen kommer att medföra. Utskottet vill därför ansluta sig till det bostadsbyggnadsprogram på längre sikt som upplinjeras i motionerna I: 418 och II: 517. Detta program kommer att för en tioårsperiod innebära ett lägenhetstillskott om ca 1,1 miljon lägenheter.»

c) av herrar *Per Jacobsson, Edström, Källqvist, fröken Elmén, herrar Gustafsson i Skellefteå och Mundebo*, vilka ansett att det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 10 börjar med »Vad angår» och på s. 11 slutar med »denna reserv», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser, att den regionala fördelningen av bostadslånemedlen bör ske under beaktande av bostadsbristens lokalisering. Vidare bör hänsyn tas till vikten av kontinuitet i planering och produktion. Den kvotfördelning som bostadsstyrelsen företagit i januari 1965 — en fördelning som utgått från att igångsättningen under 1965 blir lägre än under 1964 — innebär en betydande minskning i vissa delar av landet, också i flera expanderande områden. Detta kan inte undgå att vålla olägenheter för produktionen. Utskottet finner det vara angeläget att i görlig mån begränsa dessa olägenheter. Detta kan ske antingen genom att något jämka den preliminära fördelningen — varvid emellertid målsättningen att öka byggandet i de mest utpräglade bristområdena inte i samma grad kan förverkligas — eller genom att öka igångsättningen och därvid förutsätta att ökningen i första hand skall tillgodose behoven i områden utanför storstadsregionerna.

Utskottet, som förordar det senare tillvägagångssättet, biträder det i propositionen framlagda förslaget att en viss del av bostadslånemedlen för år 1965 skall reserveras för senare fördelning, varvid riktpunkten skall vara att tillgodose det bostadsbehov, som uppkommer i samband med nyetable-

ring och utvidgning av industriföretag. Det finns enligt utskottets mening skäl att ge något ökat utrymme åt sådana hänsynstaganden, och utskottet föreslår därför att lånemedel för ytterligare 2 000 lägenheter överföres till denna reserv.»

d) av herrar *Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Eliasson* i Sundborn och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett att det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 10 börjar med »Vad angår» och på s. 11 slutar med »denna reserv», bort ha följande lydelse:

»Vad angår bostadsbyggandets lokalisering vill utskottet erinra om att bostadsstyrelsen framhållit att en ökning av bostadsbyggandet i storstäderna inte får medföra en minskning i landet i övrigt. Det är utskottets uppfattning att denna målsättning skall följas. Därest en ökning av bostadsbyggandet jämfört med propositionen är realiserbar, bör denna så långt möjligt komma bostadsområdena till godo. Detta överensstämmer med det uttalande som utskottet gjorde i sitt utlåtande till fjolårets riksdag.

Samtidigt som utskottet betonar att bostadsområdena bör tilldelas en ökad bostadsproduktion bör fastslås att det för dagen aktuella lägenhetsbehovet inte får vara det enda kriteriet vid fördelningen av lånemedlen.

Såsom departementschefen framhållit och som även understrukits i flera motioner har bostadsproduktionen stor betydelse för näringslivets utveckling. Det är därför angeläget att vid den regionala fördelningen också ta hänsyn till de näringspolitiska betingelserna och samhällets lokaliseringspolitiska mål.

Utskottet finner att de ovan anförda synpunkterna inte har beaktats i departementschefens förslag. I förhållande till de av kommuner och byggnadsföretag uppgjorda produktionsplanerna innebär programmet en avsevärd begränsning. Utskottet vill framhålla att denna begränsning inte kan undgå att vålla stora olägenheter. Utskottet finner därför att den oro beträffande produktionsutveckling och sysselsättning inom bostadsbyggandet som kommer till uttryck i åtskilliga av de ovan nämnda motionerna är befogad. Konsekvenserna av den i statsverkspropositionen föreslagna fördelningen av bostadsbyggandet kan inom stora delar av landet bli förödande för situationen på arbetsmarknaden. Arbetslöshet blir inom vissa regioner följden av de föreslagna nedskärningarna, utan att arbetskraft i motsvarande utsträckning kan överföras till de utpräglade bostadsregionerna. Störningarna på arbetsmarknaden inskränker sig ej heller bara till det närmast kommande året, eftersom den föreslagna omfördelningen har konsekvenser för många olika samhällssektorer. Utskottet vill här erinra om att arbetskraft inte endast friställs inom själva bostadsproduktionen med dess komplementära industrier utan också inom industrier som för sin expansion är beroende av en viss bostadsproduktion för sina anställda.

Skäligen hänsyn bör tagas till betydelsen av en viss kontinuitet i planering och produktion. Förutsättningen för en sådan kontinuitet är att produk-

tionsvolymen inom en ort eller region inte underkastas alltför stora oförutsedda ändringar. Den ryckighet som skulle bli följden av den föreslagna omfördelningen av bostadsproduktionen kan medföra att samhällets resurser inte på ett tillfredsställande sätt utnyttjas. Samtidigt befarar utskottet att den plötsliga förändring av storstadsområdenas bostadsbyggande inte överallt kan utnyttjas på grund av att planering inte skett i tillräcklig utsträckning. Man kan genom den överhettning som kan bli följden i vissa områden befara oskäligt höga byggkostnader.

För att den lokaliseringpolitiska målsättning, som riksdagen under fjolåret fattade beslut om, skall fullföljas är det enligt utskottets mening inte möjligt att göra den omfördelning av bostadsbyggandet som föreslås i propositionen. Utskottet vill peka på de möjligheter som finns att lätta trycket på bostadsmarknaden i storstadsområdena genom en aktiv lokaliseringspolitik.

Utskottet föreslår beträffande bostadsbyggandet utanför storstadsregionerna att lånemedlen fördelas på ett sådant sätt att igångsättningen sker i samma omfattning och med samma fördelning som föregående år. Därmed anser utskottet att yrkandet i motionerna I: 82 och II: 110 är tillgodosett.

Utskottet föreslår beträffande storstadsregionerna att ökningen av bostadsbyggnadsprogrammets omfattning för hela landet utöver departementschefens förslag skall så långt möjligt tillföras dessa områden.

Skall önskemålet om ett tillräckligt byggande i hela landet kunna tillgodoses i full utsträckning synes en förutsättning vara att igångsättningsprogrammet för år 1965 ökas. Det bostadsbyggande som således kommer till stånd utöver minimiprogrammet bör ske på ett sådant sätt att tillgängliga resurser optimalt tillvaratas och förutsättningar därmed skapas för ett överskridande av minimiprogrammet.

Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t i beslut rörande bostadsbyggnadsprogrammet för år 1965 beaktar de av utskottet sålunda anförda synpunkterna samt att Kungl. Maj:t följer utvecklingen med största uppmärksamhet och vidtager sådana åtgärder att uppkommande möjligheter till en ökning av bostadsbyggnadsprogrammet tillvaratas.

Utskottet biträder det i propositionen framlagda förslaget att en viss del av bostadslånemedlen — motsvarande 3 000 lägenheter — skall reserveras för det bostadsbehov, som uppkommer i samband med nyetablering och utvidgning av industriföretag. Därvid skall de lokaliseringpolitiska hänsynstagandena vara vägledande.»

e) av herrar *Per Jacobsson, Edström, Källqvist, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund och *Mundebo*, vilka ansett att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Utskottet godtäger» och slutar med »avstyrkes alltså», bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn dels till den omfattande bostadsbristen, dels till vikten av kontinuitet i byggandet anser utskottet att programmet för 1965 bör sättas något högre än vad departementschefen föreslagit. Emellertid finner utskottet de anförda synpunkterna rörande kostnadsutvecklingen vägande och har stannat för att föreslå en ökning av minimiprogrammet med endast 2 000 lägenheter. Förslaget överensstämmer med yrkandena i motionerna I: 418 och II: 517. Utskottet vill emellertid understryka angelägenheten av att uppkommande möjligheter till en ytterligare ökning av bostadsbyggnadsprogrammet tillvaratages.

Med anledning av yrkandena i motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 föreslår utskottet att det preliminära programmet för år 1966 sättes till 94 000 lägenheter, vilket bör vara ett minimiprogram.»

f) av herrar *Karlsson* i Olofström, *Almgren*, *Johansson* i Norrköping och *Blomkvist*.

2) av herrar *Per Jacobsson*, *Edström*, *Kajser*, *Källqvist*, *Holmberg*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Harald Pettersson*, *Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén*, herrar *Turesson*, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nordstrandh*, *Nilsson* i Tvärålund och *Mundebo*, vilka beträffande bostadsproduktionens inriktning ansett att

dels det avsnitt av utskottets yttrande på s. 13, som börjar med »Departementschefen har» och slutar med »II: 349 avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Bostadsstyrelsen har anført att småhus även i fortsättningen bör byggas i en utsträckning som motsvarar framkommande bygginitiativ. Departementschefen har i detta sammanhang erinrat om att småhusbyggandets omfattning sedan flera år inte är föremål för någon särskild reglering i samband med långivningen, varför småhusbyggandets storlek bestämmes av de faktiska bygginitiativen. Enligt bostadsstyrelsen har småhusbyggandet under senare år ökat.

Det måste emellertid konstateras att småhusen upptar en förhållandevis liten andel av lägenhetsproduktionen i vårt land, 28—29 procent, av det totala lägenhetstillskottet. Då småhusens andel i det totala bostadsbeståndet är betydligt högre blir följderna att småhusen framdeles kommer att utgöra en allt mindre andel av landets totala bostadsbestånd.

Utskottet biträder de förslag som framförts i motionerna I: 426 och II: 502 om utredning av frågorna om ökat utrymme i planeringen, bättre finansieringsvillkor och rationella byggmetoder m. m. för småhusproduktionen i syfte att kraftigt öka småhusbyggandet.

Utskottet föreslår att riksdagen uttalar sig för att småhusbyggandets omfattning bör bestämmas av konsumenternas reella efterfrågan. Man kan

förutsätta att denna är vida större än den som vanligtvis kommer fram eftersom de ringa möjligheterna att kunna skaffa småhus gör att konsumenterna avstår från att redovisa sina önskemål. Utskottet föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att någon av de pågående utredningarna på området får i uppdrag att presentera ett program för hur konsumenternas reella önskemål om småhusbyggande skall kunna tillfredsställas.

Även från miljöpolitisk synpunkt är ett ökat småhusbyggande önskvärt. Utskottet biträder de förslag som framförts i motionerna I: 418 och II: 517 angående vissa miljöfrågor. Utskottet delar motionärernas uppfattning att miljöfrågorna hittills inte har ägnats tillräckligt intresse. Hård markexploatering, koncentrerad höghusbebyggelse, otillräckliga utrymmen för lekplatser har i alltför hög grad präglat vårt bostadsbyggande.

Genom en nära samordning av hela planeringsfältet på bostadsbyggandets område kan förutsättningarna för en god samhällsplanering ökas samtidigt som riskerna för felinvesteringar minskas.

Utskottet anser i likhet med vad som föreslås i ovannämnda motioner att en allsidig utredning rörande samhällsplaneringens olika delar nu bör komma till stånd.

Utskottet föreslår riksdagen uttala att det är väsentligt att större hänsyn till önskvärdenheten av ökat småhusbyggande tas vid den kommunala planeringen och vid den lokala medelstilledningen.

Resultatet av här föreslagna utredningar kan ej påverka småhusbyggandet under det närmast kommande året. Utskottet föreslår därför riksdagen att uttala att möjligheter bör skapas för en oförändrad produktion av småhus under 1965 i enlighet med yrkandet i motionerna I: 280 och II: 349.

Med det anförda anser sig utskottet ha beaktat ifrågavarande yrkanden i motionerna I: 426 och II: 502, I: 418 och II: 517 samt I: 280 och II: 349.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»2. beträffande bostadsbyggandets inriktning i anledning av motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, ävensom med bifall till motionerna I: 280 och II: 349 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anförd;»

3) av herrar *Kaijser, Holmberg, Turesson* och *Nordstrandh*, vilka beträffande kommunal markpolitik ansett att det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 14 börjar med »Såvitt utskottet» och på s. 15 slutar med »på kreditmarknaden», bort ha följande lydelse:

»Såvitt utskottet kan finna råder det i stort sett enighet om att en aktiv kommunal markpolitik utgör en viktig förutsättning för att samhället effektivt skall kunna leda bebyggelsens utveckling och ge den en ändamålsenlig inriktning. I fråga om medlen för kommunernas markpolitiska handlande har skilda åsikter kommit till uttryck i den offentliga debatten. En för

olika meningsriktningar gemensam uppfattning synes emellertid vara att kommunala markförvärv utgör ett betydelsefullt inslag i kommunernas markpolitiska åtgärder. Meningarna har brutit sig angående den lämpliga omfattningen av kommunernas ifrågavarande engagemang. Med hänsyn till att förhållandena gestaltar sig på olika sätt i skilda kommuner, synes det utskottet naturligt att de markpolitiska åtgärderna kan få en varierande utformning allt efter som utvecklingen påkallar kommunala åtgärder. Uppenbart är emellertid att en förutseende markpolitik många gånger är nödvändig för att samhällsplanering och bostadsbyggande skall kunna genomföras framgångsrikt. En förutsättningslös 'rullande markpolitik' synes därvid med hänsyn till de till förfogande stående resurserna vara ägnad att leda till de på lång sikt bästa resultaten.

Även när det gäller tomträttsinstitutets användbarhet och betydelse för den kommande markpolitiken har olika åsikter och värderingar framförts i debatten, och dess innebörd och verkningar för kommunernas långsiktiga ekonomi torde icke vara helt klarlagda. Frågan om tomträtts betydelse som instrument att förbehålla kommunerna markvärdestegringen prövas av 1963 års markvärdekommitté.

Motionärerna har anfört att nuvarande praxis beträffande kommunala lån innebär ett missgynnande av tomträttsmark i förhållande till mark som innehas med äganderätt. Utskottet vill i anledning härav erinra om att tomträttsinstitutets civilrättsliga karaktär av tidsbegränsad nyttjanderätt — vilket medför fördelar för kommunerna från värdestegringssynpunkt — självfallet också måste få konsekvenser för institutet som kreditobjekt, utan att detta för den skull kan sägas utgöra ett missgynnande. En annan fråga, på vilken utskottet i detta sammanhang saknar anledning ingå, är huruvida utformningen av den statliga bostadslångivningen kan ges en annan med hänsyn till tomträttsinstitutets natur bättre anpassad utformning.

Motionärerna har gjort gällande att rådande finansieringssvårigheter utgjorde det svåraste hindret för en rationell kommunal markpolitik och menat att markpolitiska utredningens förslag om bildande av statliga lånefonder för finansiering av kommunala markförvärv och tomträttsupplåtelser skulle utgöra ett verkningsfullt bidrag att komma till rätta med nämnda svårigheter. Uppenbart är emellertid enligt utskottets mening att kommunernas investeringar i allt väsentligt kan betraktas som för- eller följdinvesteringar till bostadsbyggandet och att därför en utbyggnad av kreditprioriteringen kan vara ägnad att medföra olägenheter även för kommunernas kreditförsörjning. Ur allmänna kreditförsörjningssynpunkter framstår i varje fall en dylik utbyggnad som principiellt sett betänklig.»

4) av herrar *Kaijser, Holmberg, Turesson* och *Nordstrandh*, vilka beträffande kreditgarantisystemet ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »avstyrkes alltså», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning som kommit till uttryck i motionerna I: 290 och II: 343 att man utan ytterligare dröjsmål bör kunna gå över till ett kreditgarantisystem. Möjligheterna att ersätta den nuvarande direkta statliga långivningen till byggande av flerfamiljshus och egnahem med av staten garanterade krediter över vanliga kreditinrättningar har år 1963 närmare undersökts av Näringslivets bostadsutredning. I ett av denna utredning framlagt betänkande 'Bostadshusens finansiering' har tekniska anvisningar lämnats för hur en dylik övergång till ett kreditgarantisystem kan genomföras. Någon ytterligare, mer ingående undersökning utöver vad som bör kunna ske av Kungl. Maj:t torde enligt utskottet inte vara nödvändig. Statsmakterna bör därför kunna ta ståndpunkt till frågan om övergång till statliga kreditgarantier utan att avvakta bostadspolitiska kommitténs förslag i detta hänseende.

Utskottet vill också erinra om att en omläggning till kreditgarantisystem inte i och för sig förhindrar en ränte- eller kapitalsubventionering därest en sådan anses motiverad. Själva övergången till ett kreditgarantisystem behöver ej heller medföra några svårigheter för de personer som redan sökt lån för byggande av flerfamiljshus eller småhus. Staten har alltid möjlighet att se till att lånemedel i erforderlig utsträckning står till förfogande.

Utskottet, som sålunda tillstyrker yrkandena i motionerna I: 290 och II: 343 om övergång från statlig bostadslångivning till ett kreditgarantisystem fr. o. m. den 1 juli 1965, är medvetet om att förslaget aktualiserar vissa författningsändringar. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t utan dröjsmål förelägger riksdagen förslag till sådana ändringar.

Såsom en följd härav förordar utskottet även bifall till yrkandena i motionerna I: 290 och II: 343 om att fr. o. m. den 1 juli 1965 varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från lånefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond.

Utskottet biträder motionärernas förslag att för erhållande av kreditgaranti skall erläggas en engångsavgift av 0,5 %.

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»4. beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med bifall till motionerna I: 290 och II: 343, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

5) beträffande bostadslånets storlek

a) av herrar *Per Jacobsson, Edström, Källqvist, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson*

i Skellefteå, Nilsson i Tvärålund och Mundebo, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Även frågorna» och slutar med »härom avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Trots att frågorna om bostadslånens övre gräns prövas av bostadspolitiska utredningen, anser utskottet i likhet med vad som föreslås i motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 att en provisorisk höjning av lånegränserna för enskilda företag och småhus bör genomföras. Utskottet föreslår därför att lånegränsen för enskilda företag, som får preliminärt beslut efter den 1 juli 1965, höjes från 85 % till 90 % av belåningsvärdet samt att lånegränsen för småhus höjes från samma tidpunkt från 90 % till 95 %. Övriga motionsyrkanden angående förändringar i lånegränserna kan utskottet inte tillstyrka.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»5. beträffande bostadslånets storlek med bifall till motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 ävensom med avslag å motionerna I: 290 och II: 343, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar Kaijser, Holmberg, Turesson och Nordstrandh, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Även frågorna» och slutar med »härom avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottet synes inte några bärande skäl föreligga för att ånyo avvakta en tidsfördröjande prövning av den övre gränsen för statliga bostadslån. En redan nu genomförd sänkning av gränserna skulle dessutom medföra att låneramar och anslag räckte till byggande av fler lägenheter. Utskottet anser det förslag beträffande bostadslånens storlek, som framförts i motionerna I: 290 och II: 343 väl avvägt och tillstyrker det framlagda förslaget.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»5. beträffande bostadslånets storlek med bifall till motionerna I: 290 och II: 343 ävensom med avslag å motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

6) av herrar Per Jacobsson, Edström, Kaijser, Källqvist, Holmberg, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Eliasson i Sundborn, fröken Elmén, herrar Turesson, Gustafsson i Skellefteå, Nordstrandh, Nilsson i Tvärålund och Mundebo, vilka beträffande formen för förräntning och amortering av vissa bostadslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 16, som börjar med »Då även» och slutar med »biträda motionsyrkandena», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Frågan om ränta och amortering av bostadslån hör till de problem, som bostadspolitiska kommittén skall överväga. Utskottet anser emellertid, att en minskning av kapitalkostnaderna för småhus under de första åren är så angelägen, att vissa åtgärder bör vidtagas i väntan på att utredningen blir färdig.

I motionerna I: 418 och II: 517 föreslås att ränta och amortering på bostadslån i privatägda småhus, som belånas fr. o. m. den 1 juli 1965, skall erläggas i form av fast annuitet. Härigenom skulle enligt motionärerna kostnaden för det statliga bostadslånet under det första året nedbringas från nuvarande 7,3 procent per år till 5,75 procent.

Utskottet finner motionärernas förslag väl motiverat och tillstyrker det samma.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»7. beträffande formen för förräntning och amortering av vissa bostadslån med bifall till motionerna I: 418 och II: 517, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

7) av herrar *Kaijser, Holmberg, Turesson* och *Nordstrandh*, vilka beträffande räntan på bostadslån, egnahemslån, förbättringslån och vissa tilläggs lån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 16, som börjar med »Då den» och slutar med »biträda yrkandena», bort ha följande lydelse:

»Utskottet biträder de i motionerna I: 290 och II: 343 framförda förslagen rörande ränta på bostadslån m. m.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställande bort ha följande lydelse:

»8. beträffande ränta på bostadslån, egnahemslån, förbättringslån och vissa tilläggs lån med bifall till motionerna I: 290 och II: 343, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

8) av herrar *Kaijser, Holmberg, Turesson* och *Nordstrandh*, vilka beträffande en förvaltningsavgift för bostadslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 16, som börjar med »Med hän- syn» och slutar med »avstyrkes motionsyrkandet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet tillstyrker det i motionerna I: 290 och II: 343 framlagda förslaget.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»9. beträffande en förvaltningsavgift för bostadslån med bifall till motionerna I: 290 och II: 343, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

9) av herrar *Kaijser, Holmberg, Turesson* och *Nordstrandh*, vilka beträffande viss redovisningsskyldighet för allmännyttiga bostadsföretag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 16 börjar med »Motionsyrkanden av» och på s. 17 slutar med »yrkandena avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Motionsyrkanden av samma innebörd har framförts under en följd av år. Utskottet anser de i motionerna I: 290 och II: 343 framförda yrkandena väl motiverade och tillstyrker desamma.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»10. beträffande viss redovisningsskyldighet för allmännyttiga bostadsföretag med bifall till motionerna I: 290 och II: 343, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

10) beträffande grunderna för räntebidrag

a) av herrar *Per Jacobsson, Edström, Källqvist, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund och *Mundebo*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 18, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »avstyrkes därför», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Departementschefen föreslår inte några ändringar beträffande principerna för räntebidragen. Utskottet anser emellertid att en mindre höjning av basräntorna är motiverad även i år trots att statsmakterna de två senaste åren genomfört vissa höjningar. I finansplanen redovisas ett diagram över hyresstrukturen, december 1964, som visar att hyrorna i hus färdigställda åren 1957—1962 är något lägre än hyran i hus byggda åren närmast före 1956. Utskottet anser därför att vissa mindre höjningar av basräntorna i hus byggda åren 1957—1962 är motiverad för att utjämna denna hyreskurva.

Utskottet föreslår därför med bifall till motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 att basräntan fr. o. m. den 1 januari 1965 skall utgöra 5,5 % om huset finansierats med statslån enligt de villkor som gäller för hus påbörjade före den 1 januari 1958, 4,5 % för övriga hus färdigställda under åren 1958—1960, 4 % för hus färdigställda år 1961 och 3,5 % för

hus färdigställda år 1962. I fråga om senare tillkomna hus föreslås ingen ändring.

Utskottets förslag innebär en besparing i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag med ca 35 milj. kr. för budgetåret 1965/66 och med ca 70 milj. kr. för följande budgetår.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»13. beträffande grunderna för räntebidrag med bifall till motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 ävensom med avslag å motionerna I: 290 och II: 343, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Kajser, Holmberg, Turesson och Nordstrandh*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 18, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »avstyrkes därför», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Statsmakterna har under de senaste åren genomfört vissa ändringar i villkoren för räntebidrag. Dessa ändringar bör nu följas upp med de förslag i dessa avseenden som framförts i motionerna I: 290 och II: 343.

I dessa motioner föreslås även att riksdagen måtte uttala, att en grundprincip för den fortsatta bostadspolitiken bör vara att de boende själva skall betala vad deras bostäder kostar. Utskottet kan helt instämma i vad motionärerna anfört på denna punkt. Det nuvarande generella subventionssystemet har medverkat till en ojämn och orättfärdig hyressättning som allmänheten i allt större utsträckning vägrar acceptera. Utskottet biträder sålunda motionsyrkandet.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»13. beträffande grunderna för räntebidrag med bifall till motionerna I: 290 och II: 343 ävensom med avslag å motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

11) av herrar *Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Eliasson* i Sundborn och *Nilsson* i Tvärålund, vilka beträffande vissa utestående subventioner till studentbostäder ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 19, som börjar med »I motionerna» och slutar med »alltså motionsyrkandet», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I motionerna I: 426 och II: 502 föreslås skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om att frågan om huruvida tio år gamla eller äldre tilläggsån till studentbostäder bör avskrivnas eller återkrävas skall föreläggas riksdagen så snart underlag erhållits för frågans bedömning.

Utskottet finner rent principiellt att den i motionen framförda åsikten har fog för sig. Därför föreslår utskottet att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa att förslag i ärendet förelägges riksdagen så snart underlag framkommit för frågans bedömning.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»14. beträffande vissa utestående subventioner till studentbostäder i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 426 och II: 502, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

12) beträffande anslag till räntebidrag

a) av herrar *Per Jacobsson, Edström, Källqvist, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund och *Mundebo*, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 10 a) ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 19, som börjar med »Motionsyrkandena är» och slutar med »ifrågavarande yrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet som i det föregående tillstyrkt de ändringar i reglerna för räntebidrag som föreslagits i motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 föreslår att anslaget till *Räntebidrag* uppföres med 215 milj. kr.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»16. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 290 och II: 343 ävensom med bifall till motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Räntebidrag* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 215 000 000 kr.;»

b) av herrar *Kaijser, Holmberg, Turesson* och *Nordstrandh*, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 10 b) ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 19, som börjar med »Motionsyrkandena är» och slutar med »ifrågavarande yrkanden» bort ha följande lydelse:

»Utskottet har ovan tillstyrkt de ändringar i fråga om räntebidraget som

föreslagits i motionerna I: 290 och II: 343 och där beräknats innebära en minskning av statsutgifterna för budgetåret 1965/66 med 120 milj. kr. Utskottet föreslår därför, under förutsättning att de av utskottet förordade ändringarna i bestämmelserna för räntebidrag vinner riksdagens bifall, att anslaget uppföres med 130 000 000 kr.;

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»16. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 418 och II: 517 samt I: 426 och II: 502 ävensom med bifall till motionerna I: 290 och II: 343, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Räntebidrag* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 130 000 000 kr.;

13) beträffande låneramens storlek

a) av herrar *Per Jacobsson, Edström, Källqvist, Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Skellefteå, *Nilsson* i Tvärålund och *Mundebo*, vilka under förutsättning av bifall reservationen 1 e) ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20, som börjar med »Av vad» och slutar med »avstyrker motionsyrkandena», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt förslaget om ett bostadsbyggnadsprogram på 90 000 lägenheter för 1965 och 94 000 lägenheter för 1966 föreslår med bifall till motionerna I: 418 och II: 517 att ramen för långivning från lånefonden för bostadsbyggande för år 1965 fastställs till 1 530 milj. kr. motsvarande 84 000 lägenheter samt för år 1966 1 560 milj. kr. avseende 88 000 lägenheter.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»19. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 118 och II: 150 samt med bifall till motionerna I: 418 och II: 517 ävensom med avslag på motionerna I: 290 och II: 343, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må under år 1965 beviljas för högst 84 000 bostadslägenheter intill ett belopp av 1 530 000 000 kr. samt under år 1966 för högst 88 000 bostadslägenheter intill ett belopp av 1 560 000 000 kr.;

b) av herrar *Kaijser, Holmberg, Turesson* och *Nordstrandh*, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 5 b) ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20, som börjar med »Av vad» och slutar med »avstyrker motionsyrkandena», bort ha följande lydelse:

»Utskottet som ovan tillstyrkt de i motionerna I: 290 och II: 343 föreslagna ändringarna i reglerna för bostadslån, förordar i anslutning härtill, att låneramarna fastställs i enlighet med vad som föreslagits i samma motioner.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»19. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 118 och II: 150 samt I: 418 och II: 517 ävensom med bifall till motionerna I: 290 och II: 343, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må beviljas intill 1 380 000 000 kr. under år 1965 samt 1 370 000 000 kr. under år 1966;»

14) av herrar *Kaijser, Holmberg, Turesson* och *Nordstrandh*, vilka beträffande anslag till lånefonden för bostadsbyggande under förutsättning av bifall till reservationen 4) ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »II: 150 avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Då utskottet tillstyrkt den i motionerna föreslagna övergången till ett kreditgarantisystem, tillstyrker utskottet berörda motionsyrkande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»21. med bifall till motionerna I: 290 och II: 343 samt med avslag å motionerna I: 118 och II: 150, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag rörande investeringsanslag för budgetåret 1965/66 till Lånefonden för bostadsbyggande.»